

رام - ۱۷ خرداد

شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

(۱) تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
(۲) محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.

(۳) اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام برایم بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

هفدهم خرداد

این روز در تاریخ معاصرمان به ویژه با منصب صدارت پیوندی داشته است. هرچند رخدادهای مربوط به آن تا حدودی حاشیه‌ای هستند. روز سه شنبه ۱۲۷۷/۳/۱۷ امین‌الدوله صدر اعظم تجددخواه ناصرالدین شاه عزل شد و اتابک امین‌السلطان به جایش نشست که در این هنگام مشی استبدادی داشت. ده سال بعد همین ماجرا به شکلی دیگر تکرار شد و روز یکشنبه ۱۲۸۷/۳/۱۷ نظام السلطنه که نخست‌وزیری مشروطه‌خواه بود در جریان استبداد صغیر از کار برکنار شد و میرزا احمد خان مشیرالسلطنه که هوادار استبداد بود به صدارت رسید. بعدتر در دوران رضا شاه هم در این روز عزل و نصبی مشابه رخ داد با این تفاوت که دودمان پادشاهی تغییر کرده بود و مرتبه‌ی نصب هم یک درجه فروپایه‌تر بود، چون در ۱۳۰۶ میرزا زین‌العابدین رهنما به معاونت رئیس‌الوزراء منصوب شد.

زین‌العابدین رهنما

مشیرالسلطنه

اتابک امین‌السلطان

در سطح جهانی این روز با رخدادهایی رنگارنگ گره خورده است. یکی آن که مرزبندی در این روز اهمیت داشته است. در هفدهم خرداد سال ۸۷۳ خورشیدی پرتغال و اسپانیا که به فناوری ساخت کشتی اقیانوس پیما دست یافته بودند و فتوحاتشان با هم تداخل پیدا کرده بود، عهدنامه‌ی توردسیلاس را امضا کردند و کره‌ی زمین را بین خودشان تقسیم کردند! در ۱۳۰۸ واژگونه‌ی این بلندپروازی در سطح یک شهر رخ نمود و وقتی عهدنامه‌ی لاتران امضا شد، شهر واتیکان مرزبندی شد و همچون کشوری مستقل در دل شهر رم پدید آمد. نه سال بعد (۱۳۱۷) دولت چین برای مهار پیشروی ارتش ژاپن و تثبیت مرز بین دو نیرو مسیر رود زرد را منحرف کرد و در نتیجه‌ی سیلی که پدید آمد بین پانصد تا نهصد هزار دهقان چینی کشته شدند!

این روز در ضمن با رخدادهای مربوط به اعراب و اسرائیل هم پیوندی دارد. در ۴۷۸ صلیبیون اورشلیم را محاصره کردند و یهودیان مقیم شهر دوشادوش اعراب مسلمانان به دفاع از شهر برخاستند. اما نزدیک به نهصد سال بعد این همدلی واگرایی یافت و در همین روز (به سال ۱۳۴۶) در جریان جنگ شش روزه سربازان اسرائیلی وارد اورشلیم شدند. کشمکش بین دو گروه ادامه یافت تا این که باز در همین روز در سال ۱۳۶۰ نیروی هوایی اسرائیل نیروگاه اتمی اوسیراق در عراق را نابود کرد.

ملکه الیزابت دوم
و مرلین مونرو در
مراسم جشن سالگرد
تاجگذاری

در همین روز به سال ۱۰۴۴ لویی چهاردهم پادشاه باشکوه فرانسوی هم تاجگذاری کرد. دولت مقتدری که او سامان داد چندان نیرومند شد که سپاهیان‌ش توانستند در هفدهم خرداد ۱۲۴۲ مکزیکوسیتی را اشغال کنند. با این همه شمار تماشاچیان تاج‌گذاری شاه فرانسه هیچ با آنچه ملکه‌ی انگلیس در هفدهم خرداد ۱۳۵۶ از آن برخوردار شد قابل‌قیاس نبود. چون در این روز پانصد میلیون نفر مراسم بیست و پنجمین سالگرد تاجگذاری ملکه الیزابت دوم را از تلویزیون تماشا کردند.

هفدهم خرداد در ضمن با کنشهای مدنی و مبارزه‌های ضد تبعیض هم پیوند خورده است. در همین روز به سال ۱۲۷۱ سیاهپوستی به نام هومر پلسی به خاطر این که حاضر نشده بود از روی صندلی‌اش در بخش ویژه‌ی سفیدپوستان در قطار بلند شود، محاکمه و محکوم شد. درست یک سال بعد در ۱۲۷۲ گاندی اولین فعالیت نافرمانی مدنی خود را اجرا کرد. در نهایت این کوششها به نتیجه رسید و به آزادی و برابری بیشتر برای همگان منتهی شد. در حدی که در هفدهم خرداد سال ۱۳۴۴ دادگاه عالی ایالات متحده استفاده از وسایل پیشگیری از حاملگی را برای زوجهای رسمی مجاز شمرد!

زادگان نامدار هفدهم خرداد عبارتند از وو امپراتور هان (۱۵۶ پیش از میلاد)، تای‌زونگ امپراتور سونگ (۲۱۸ خورشیدی)، پل گوگن نقاش (۱۲۲۷)، و اورهان پاموک نویسنده‌ی ترک (۱۳۳۷). در همین روز به سال ۱۳۳۳ آلن تورینگ ریاضیدان و بنیانگذار دستگاه نظری رایانه‌ها خودکشی کرد، در ۱۳۵۹ هنری میلر نویسنده درگذشت و در ۱۳۸۵ ابومصعب زرقاوی از رهبران القاعده به قتل رسید.